הגמרא מביאה ראיה לפשוט את הספק: **תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל, מְצִיאַת הָאַלְמָנָה** אינה ליתומים, אלא **לְעַצְמָהּ.** ומוכיחה הגמרא: **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא** אם **הַנִּיזּוֹנֶת תָּנַן,** וסתמה המשנה באנשי יהודה שיכולים היתומים לשלם כתובתה ואין חייבים יותר לזונה, **שַׁפִּיר** – מובן, שנפרש את דינו של שמואל שמציאתה לעצמה כשאין היתומים זנים אותה. **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שְׁנִיזּוֹנֶת תָּנַן** ובאנשי גליל, והיא ניזונת לעולם מנכסי יתומים, על כרחך שמואל דיבר בשעה שניזונת מהם, ואם כן **נֵיהֵוּ** – יהיו היורשים **כְּדִין הַבַּעַל, מַה בַּעַל** תיקנו רבנן שמְצִיאַת **אִשָּׁה לְבַעְלָהּ** כיון שחייב לזונה, **הָכָא נַמִּי** ראוי שיהא **מְצִיאַת הָאִשָּׁה לַיּוֹרְשִׁים** כיון שזנים אותה, ומדוע מציאתה לעצמה. אלא מוכרח שהמשנה כדעת אנשי יהודה. דוחה הגמרא: **לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ נִיזּוֹנֶת תָּנַן** ובאנשי גליל, ומכל מקום מציאתה לעצמה, כיון **דַּמְצִיאַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ** – מהו הטעם שתיקנו רבנן שהבעל יזכה במציאת האשה, **כְּדֵי דְּלֹא תֶּיהֱוֵי לָהּ** [–לאשה] **אֵיבָה** – שנאה מבעלה, שאם ישנאנה לא יזון אותה, אבל **הָנֵי** יורשים לא איכפת לנו **דְּתֶיהֱוֵי לְהוּ אֵיבָה** – שתהא להם שנאה לאלמנה, כיון שבעל כרחם זנים אותה.

* * *

הגמרא מבארת מה חייבת האלמנה לעשות ליתומים תמורת מזונותיה: **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, כָּל הַמְלָאכוֹת** השנויות במשנה לעיל (נט:) **שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ,** מפני שהוא זן אותה, כגון טוחנת ואופה ומבשלת, **הָאַלְמָנָה עוֹשָׂה** אותם **לַיּוֹרְשִׁים,** מפני שגם הם זנים אותה, **חוּץ מִמְּזִיגַת הַכּוֹס** – הושטת כוס של יין, **וְהַצָּעַת הַמִּטָּה** לפרוס סדין ולבדין, **וִיצִיקַת** מים לצורך **חֲרָחֵצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו.** מפני שדברים אלו נתקנו להרבות החיבה בין הבעל לאשה, ואין חיוב עשייתם מחמת תקנת מזונות, ולכן אינה צריכה לעשותם ליתומים.

הגמרא מבארת מהן המלאכות שתלמיד עושה לרבו: **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, כָּל מְלָאכוֹת שֶׁהָעֶבֶד עוֹשֶׂה לְרַבּוֹ** לשמשו, **תַּלְמִיד עוֹשֶׂה לְרַבּוֹ,** חוץ **מֵהַתֶּרֶת** (לו) מְנַעֵל שאינו עושה לרבו, מפני שהרואה יאמר עבד כנעני הוא.

הגמרא מבארת מתי אין חשש שיאמרו שהוא עבד: **אָמַר רָבָא, לֹא אָמְרָן** שאין התלמיד מתיר מנעל לרבו, **אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ,** ויטעו לומר שהוא עבדו, **אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁמַּכִּירִין אוֹתוֹ** ויודעים שהוא תלמידו, **לֵית לָן בָּהּ** – אין לנו חסרון בכך, ומותר לו אף להתיר מנעלו. **אָמַר רַב אַשִׁי, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ נַמִּי, לֹא אָמְרָן** שלא יעשה זאת לרבו, **אֶלָּא דְּלֹא מַנַּח תְּפִלִּין, אֲבָל מַנַּח תְּפִלִּין, לֵית לָן בָּהּ,** שניכר שאינו עבד, שאין דרך עבדים להניח תפילין.

הגמרא מבארת את חשיבות שימוש תלמיד לרבו: **אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל רב הַמּוֹנֵעַ תַּלְמִידוֹ מִלְּשַׁמְּשׁוֹ,** הרי הוא **כְּאִילּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ** [–מהתלמיד] **חֶסֶד,** שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ו יד), **'לַמָּס מֵרֵעֵהוּ חֶסֶד'** [–דומה כאילו הסיר ממנו חסד]. **רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אוֹמֵר,** המונע תלמידו מלשמשו, **אַף פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ** [–מהתלמיד] **יִרְאַת שָׁמַיִם,** שֶׁנֶּאֱמַר בהמשך הפסוק (שם) **'וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזוֹב'.**

* * *

דמי מזונות וכתובה שאשה גובה מנכסי בעלה, מעיקר הדין גובה אותם מקרקעות, שעליהם עיקר סמיכות דעתה, הגמרא מבארת מה הדין בתפסה מטלטלין: **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַלְמָנָה שֶׁתָּפְסָה מַטְּלְטְלִין** מהנכסים שירשו היתומים, **בְּשְׁבִיל דְּמֵי מְזוֹנוֹתֶיהָ,** אף שחיוב המזונות הוא רק מקרקעות האב, מכל מקום **מַה שֶּׁתָּפְסָה** את המטלטלין, **תָּפְסָה** – הועילה תפיסתה, וגובה מזונותיה מהם. **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי** כדברי רבי אלעזר, **אַלְמָנָה שֶׁתָּפְסָה מַטְּלְטְלִין בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ, מַה שֶּׁתָּפְסָה תָּפְסָה. וְכֵן** ראיה נוספת, **דְּכִי אָתָא** [–כשבא] **רַב דִּימִי** מבבל לארץ ישראל, **אָמַר, מַעֲשֶׂה בְּכַלְתּוֹ שֶׁל רַבִּי שַׁבְּתַי, שֶׁתָּפְסָה דְּסָכָנְיָא** [–שק של עור] **מְלֵאָה טָעוֹת** לפרעון מזונותיה, **וְלֹא הָיָה כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ.**

הגמרא מבארת לאיזה חיוב מועילה תפיסתה: **אָמַר רָבִינָא, וְלֹא אָמְרָן** שמועילה תפיסתה, **אֶלָּא** אם תפסה **לְחִיּוּב מְזוֹנֵי, אֲבָל** אם תפסה **לְפִרְעוֹן כְּתוּבָּה** שלה, **מְפַקְּנִינַן מִינָּהּ** – מוציאים ממנה. **מַתְקִיף לָהּ** [–הקשה] **מַר בַּר רַב אַשִׁי, מַאי שְׁנָא** – מה החילוק בין כתובה למזונות, הרי כשם שבאופן שתפסה מטלטלין **לְצורך הַכְּתוּבָּה,** דְּזכות גבייתה היא **מְמַקַּרְקְעֵי וְלֹא מִמְּטַלְטְלֵי,** מוציאין המטלטלין ממנה, כמו כן לגבי חיוב **מְזוֹנוֹת נַמִּי** צריך להוציא ממנה, שגם בהם גבייתה רק **מְמַקַּרְקְעֵי וְלֹא מִמְּטַלְטְלֵי. אֶלָּא** סובר מר בר רב אשי, שכשם **שלְמְזוֹנֵי מַאי דְּתָפְסָה תָּפְסָה** ומועילה תפיסתה, **הָכִי נַמִּי לִכְתוּבָּה** מועילה תפיסתה. **אָמַר לֵיהּ רַב יִצְחָק בַּר נַפְתָּלִי לְרָבִינָא, הָכִי אָמְרִינַן** [–כך אמרנו] **מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא כְּוָותֵיךְ** – כמוך, שרק לגביית מזונות מועילה תפיסת מטלטלין, ולכתובה לא מועיל.

* * *

הגמרא מבארת דין נוסף בענין מזונות האשה מהיתומים: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא, אַלְמָנָה שֶׁשָּׁהֲתָה** אחר מות בעלה **שָׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְלֹא תָּבְעָה מְזוֹנוֹת** מהיתומים, **אֵיבְדָה** את **הַמְּזוֹנוֹת** שלה, שתולים שלא תבעה מפני שמחלה להם, ולכן אינה יכולה לחזור ולתובעם.

מקשה הגמרא: מדוע נקטו 'שתים ושלש שנים', הרי **הַשְׁתָּא** אם כששהתה **שְׁתַּיִם אֵיבְדָה** מזונותיה, אם שהתה **שָׁלֹשׁ** שנים **מִיבְּעָיָא** – וכי צריך לומר שאיבדה. מתרצת הגמרא: **לֹא קַשְׁיָא, כָּאן** – בשהתה שתים מדובר **בְּאִשָּׁה עֲנִיָּה,** שצריכה כסף למזונות, ולכן אם לא תבעה שנתיים, מוכח שמחלה. **וְכָאן** – בשהתה שלש מדובר **בַּעֲשִׁירָה,** שאינה צריכה את הכסף כל כך, ואין ראיה שמחלה עד שלש שנים. תירוץ נוסף: **אִי נַמִּי יֵשׁ** לבאר, **כָּאן** – בשהתה שתים מדובר **בְּפִרְוָצָה** שאינה בושה לתובעם בבית דין, ולכן אם לא תבעה שנתיים, מוכח שמחלה, **וְכָאן** – בשהתה שלש מדובר **בִּצְנוּעָה** שמתביישת לתבעם בבית דין, ואין ראיה שמחלה עד שלש שנים.

אָמַר רָבָא, לֹא אָמְרָן שהועילה המחילה, **אֶלָּא לְמַפְרֵעַ** – על אותם שתים ושלש שנים שעברו ולא תבעה את היתומים, **אֲבָל** מכאן **וּלְהָבָא יֵשׁ לָהּ** מזונות, כיון שלא מועילה מחילתה על העתיד, שאף אם מחלה יכולה לחזור בה.

הגמרא מבררת מי צריך להוכיח אם פרעו היתומים דמי מזונותיה או לא: **בָּעֵי** [–נסתפק] **רַבִּי יוֹחָנָן,** באופן **שֶׁיִּתְּמִים אוֹמְרִים נָתַנּוּ לָהּ** את המזונות של השנה הבאה, **וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָטְלָתִי** דמי מזונות אלו, **עַל מִי** מוטל **לְהָבִיא רְאָיָה** לדבריו,

האם **נִכְסֵי** [–הנכסים של הבעל שמת] **בְּחֶזְקַת יְתֵמֵי** שירשו אותו **קַיְימֵי** – עומדים, **וְלכן** כדי שתזכה בדין **עַל הָאַלְמָנָה לְהָבִיא רְאָיָה** לטענתה, ואז תוכל לגבות מהנכסים, ואם לא תביא ראיה לא תוכל לגבות מפני שהיא מוציאה את הנכסים מחזקתם, והמוציא מחברו עליו הראיה. **אוֹ דִלְמָא, נִכְסֵי בְּחֶזְקַת אַלְמָנָה קַיְימֵי**, שהרי נשתעבדו לה בתנאי בית דין, **וְלכן** כשבאה לגבות דמי מזונותיה מהנכסים, **עַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה** לטענתם שפרעו לה כבר, ואם אינם מביאים ראיה יפרעו מזונותיה, כי הם מוציאים את הנכסים מחזקתה.

הגמרא מביאה ברייתא לפשוט את הספק: **תָּא שְׁמַע דְּתָנֵי לֵוִי, אַלְמָנָה** התובעת מנכסי היתומים, דמי מזונות של שנים קודמות, והיתומים טוענים שפרעו לה, **כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִיפְּתָה** לאחר, היא מוחזקת בנכסים **וְעַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה** לדבריהם. אבל אם אחר **שֶׁנִּיפְּתָה** תובעת מזונות על הזמן שקודם הנישואין, עכשיו כבר אינה מוחזקת בנכסים, שהרי אין היתומים חייבים לזונה, **וְעָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה**. ונפשט, שעד שניסת הנכסים בחזקתה, ועל היתומים להביא ראיה שפרעו.

הגמרא מביאה שנחלקו תנאים בכך: **אָמַר רַבִּי שִׁימִי בַּר אַשִׁי**, הספק האם הנכסים בחזקת האלמנה או בחזקת היתומים, הוא **כְּתַנָּאֵי** – תלוי במחלוקת תנאים. ששנינו בברייתא: אשה שמת בעלה ומוכרת קרקעות לצורך מזונות וכתובה. הרי היא **מוֹכֶרֶת וְכוֹתֶבֶת** בשטר המכירה 'קרקעות **אֵלּוּ לְמָזוֹנוֹת מָכַרְתִּי**', ו'קרקעות **אֵלּוּ לִכְתוּבָּה מָכַרְתִּי**', **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מוֹכֶרֶת** האשה למזונות ולכתובה, **וְכוֹתֶבֶת** בשטר המכירה **סָתָם** – שמכרה לאחד מחיובי בעלה, ואינה מפרשת מה מוכרת לכתובה ומה למזונות. **וּכשכותבת כֵּן כֹּחָהּ יָפֶה** – טוב לה יותר, וכמבואר בסמוך.

מבארת הגמרא: **מַאי לָאו בָּהָא קָמִיפַּלְגִי** – האם לא בזה נחלקו, **שֶׁלְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר בָּעֵי לְפָרוּשֵׁי** – שעליה לכתוב לשם מה היא מוכרת כל קרקע, הוא משום **דְּסָבַר** כמו הצד **שֶׁנִּכְסֵי בְּחֶזְקַת יְתֵמֵי קַיְימֵי**, **וְלכך עַל הָאַלְמָנָה לְהָבִיא רְאָיָה**, ולכן טוב לה לפרש לשם מה היא מוכרת, כדי שלא יטענו היתומים שאת הכל היא מכרה לכתובה, ושוב אינם חייבים לפרוע כתובתה. ואם תטען להם לדבריכם שמכרתי לכתובה, תנו לי מזונות שלא פרעתם לי, יאמרו היתומים שפרעו לה מזונות ממטלטלין, וכיון שהנכסים בחזקתם, נאמנים לטעון שפרעו לה. אבל כשתפרש שמכרה למזונות, אין היתומים יכולים לומר שפרעו לה מזונות ממקום אחר ובשקר אמרה ללקוחות שמוכרת למזונות, מפני שהיה להם לטעון כן מיד בשעת המכירה, וכיון שלא טענו כן מוכח שטענתם שקר. **וְרַבִּי יוֹסֵי דְּסָבַר לֹא בָּעֵי לְפָרוּשֵׁי** לאיזה צורך מכרה, סבר כמו הצד **דִּנְכְסֵי בְּחֶזְקַת אַלְמָנָה קַיְימֵי, וְלכן עַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה** שפרעוה, ואינם יכולים לטעון לה שפרעו לה מזונות ממקום אחר, ולכן עדיף לה לסתום ולא לכתוב לשם מה היא מוכרת, ובכך תרויח שאם לא ישאר ליתומים נכסים, תוכל לומר שכל מה שמכרה מהקרקעות היה למזונות. ותוכל לגבות כתובה מהלקוחות שקנו מבעלה קרקעות, כיון שלכתובה גובים מנכסים משועבדים. ואילו תכתוב על חלק מהקרקעות שהיא מוכרת אותם לכתובה, שוב לא תוכל להוציא מהלקוחות קרקעות למזונות, שאין מוציאים מנכסים משועבדים למזונות.

דוחה הגמרא: **מַמַּאי** – מהיכן ההכרח שנחלקו בספק זה, **דִּלְמָא** [–שמא] **דְּכוּלֵּי עָלְמָא** סברי **נִכְסֵי בְּחֶזְקַת אַלְמָנָה קַיְימֵי, וְעַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה** שפרעוה, ולכן עדיף לה לסתום ולא לכתוב למה היא מוכרת, וכפי שנתבאר. **וְרַבִּי יְהוּדָה** שסובר שעליה לכתוב לשם מה היא מוכרת, הוא משום **שֶׁעֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלֹא לִיקְרוּ לָהּ רַעֲבָתָנוּתָא**, שאם לא תכתוב לשם מה היא מוכרת יאמרו שמוכרת הכל למזונות, ויקראו לה רעבתנית שצריכה הרבה מעות למזונות, ולא ירצו בני אדם לשאתה לאשה, ולכך עדיף לה לכתוב מה היא מוכרת לכתובה.

הגמרא מוכיחה שרבי יהודה אמר כן משום עצה טובה: **דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי** – שאם לא נפרש שכוונת רבי יהודה לעצה טובה, אלא טעמו משום שהנכסים בחזקת היתומים, יקשה **הָא דְּכָעֵי רַבִּי יוֹחָנָן** האם הנכסים בחזקת האלמנה או בחזקת היתומים, **תְּפַשּׁוֹט לֵיהּ מַמַּתְנִיתִין** – הרי יש לפשוט הספק בדרך זו ממשנה מפורשת, ששנינו להלן (צז:), **מוֹכֶרֶת** האלמנה קרקעות **לְצורך מָזוֹנוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין** של מומחים, **וּכשמוכרת למזונות כּוֹתֶבֶת 'אֵלּוּ לְמָזוֹנוֹת מָכַרְתִּי'**. ומוכח שהנכסים בחזקת היתומים, ולכן צריכה לכתוב לשם מה היא מכרה, ומדוע לא פשט רבי יוחנן משם את ספיקו. **אֶלָּא** על כרחך **מַמַּתְנִיתִין** שהצריכוה לכתוב מה היא מוכרת למזונות, **לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָּהּ** – אין להוכיח שהנכסים בחזקת היתומים, שאפשר לומר **דְּעֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן** כדי שלא יאמרו שהיא רעבתנית, אם כן **הָכָא נַמִּי** אין להוכיח מרבי יהודה שהנכסים בחזקת היתומים, שאפשר לומר **שֶׁעֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן**.

הגמרא דוחה באופן נוסף: **אִי נַמִּי**, יש לפרש **דְּכוּלֵּי עָלְמָא** – בין רבי יהודה ובין רבי יוסי סוברים **דִּנְכְסֵי בְּחֶזְקַת יְתֵמֵי קַיְימֵי**, ועליה להוכיח שלא נפרעה מזונות, ולכן אמר רבי יהודה שתפרש מה היא מוכרת למזונות. **וְהֵיכִי** [–וזהו] **מַשְׁמָע דְּרַבִּי יוֹסֵי**, שעל ידי שתסתום ולא תפרש לשם מה היא מוכרת, תוכל לומר שמכירתה היתה למזונות, ויש לה לגבות כתובתה מקרקעות שקנו הלקוחות. **וּכְדַאֲמֵי קַשִּׁישָׁא, דְּאָמַר אַבַּיֵי קַשִּׁישָׁא מָשָׁל דְּרַבִּי יוֹסֵי** שהסתם יפה לה, **לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לִשְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפָלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי**, ומפרשים דבריו שרוצה ליתן לו מתנה חוץ מהחוב שחייב לו, ומה שאומר 'בעל חובי' הוא כדי לבאר לאיזה פלוני מתכוין. אם **רָצָה** אותו פלוני ליטול המאתים זוז [שהם בני חורין] **בְּפרעון חוֹבוֹ, נוֹטְלָן**, ובאופן זה לא יוכל לגבות את המתנה ממשועבדים. ואם **רָצָה** ליטלן **בְּמַתָּנָה**, ולא לפריעת חובו, **נוֹטְלָן**, ונוטל מאתים זוז נוספים לפרעון לחובו ממשועבדים.